

STICHTING RENE DE CLERCQ vzw

Secretariaat: Jan Dhaluin, Vichtesteenweg 15, 8540 Deerlijk
Telefoon en fax: 056/72.86.70. Kredietbank 463-5147011-71

NIEUWSBRIEF 2000

HET NEGENDE MUSEUMJAAR...

Verleden jaar schreven we: "Alléén het museum openhouden vinden we niet voldoende. Dat merkte je reeds de vorige jaren aan onze plannen en realisaties".

ONDERWIJS

Basisonderwijs.

Eind september 1999 kwamen zes 4de-leerjaren naar het museum. We probeerden een nieuwe formule uit. Door een soort verteltheater leerden zij wat honger en kindersterfte is, hoe vlas geteeld en bewerkt wordt (met de woorden van het 'Lied van het vlas' van René De Clercq) en leerden zij scherper opmerken door, in het museum, mee te doen aan een zoekwedstrijd.

De evaluaties van de leerkrachten bevestigden dat we nu de goede formule gevonden hebben. We kunnen dit project nu uitbreiden naar de regio.

Kleuteronderwijs.

De experimentele periode is voorbij. Over dat succesverhaal leest u meer in deze nieuwsbrief.

BLOEMLEZING 2002

Een werk van lange adem. De medewerkers versagen niet, werken en kwoteren onverpoosd verder, waarvoor onze hartelijkste dank! In de volgende nieuwsbrief zal het mogelijk zijn u een stand van zaken te geven. **De herdenking** van 750 jaar Gulden Sporen, de 125ste verjaardag van de geboorte van René De Clercq in Deerlijk en 70ste jaar na zijn overlijden in Maartensdijk (NL) wordt **een schitterende bloemlezing** van zijn beste gedichten.

Dankzij uw jaarlijkse milde steun kunnen wij dat allemaal realiseren.

Alle leden en medewerkers van de Stichting werken totaal belangeloos en hopen dan ook dit jaar opnieuw op uw milde bijdrage te mogen rekenen.

Over onze plannen en realisaties krijgt u verder in deze nieuwsbrief alle details.

Heb je vragen? Wil je meewerken? Bel, fax of schrijf ons!

STEUNFONDS MUSEUM RENE DE CLERCQ

Beschermend lid: vanaf 1.000 fr

Steunend lid: vanaf 500 fr

Gewoon lid: 300 fr

Alle bijdragen, hoe klein ook, zijn welkom.

Alle leden ontvangen een lidkaart voor het museumjaar 2000 en hebben gratis, met familie en vrienden, toegang tot alle activiteiten in het museum.

Wij hebben voor de beschermende leden dit jaar een mooi geschenk: een mapje met drie mooi geïllustreerde gedichten van René De Clercq.

Schrijf uw bijdrage over op bankrekeningnummer **463-5147011-71** van de Stichting René De Clercq, Vichtesteenweg 15, B 8540 Deerlijk.

WIJ DANKEN U VAN HARTE!

Damme en Deerlijk

Damme is een kleine stad. Deerlijk is een kleine gemeente.

Op het marktplein van Damme staat J. van Maerlant gebeeldhouwd door H. Pickery.

Aan de Sint-Columbakerk van Deerlijk staat P.J. Renier gebeeldhouwd door H. Pickery.

De Sterre in Damme is een historisch gebouw.

De Sterre in Deerlijk is momenteel een jeugdcafé.

Beider naam begint met een D.

Damme en Uilenspiegel! Deerlijk en Uilenspiegel ?

In "Huysse de Grote Sterre" in Damme liep van 5 februari tot 2 mei 1999 een boeiende tentoonstelling over Uilenspiegel. In de begeleidende brochure lees ik: *Uilenspiegel is ongeveer vijf eeuwen oud. Al die jaren hebben heel wat mensen zich met hem beziggehouden: schrijvers, bewerkers, illustratoren, componisten, drukkers, lezers en vertellers.*

Ook dichters? Jawel, ook dichters, ook onze Deerlijkse dichter René De Clercq.

Hij is de schepper van 'Tineke van Heule', 'de Gilde viert' en nog veel andere gedichten die nu nog voorgedragen, gezongen en geciteerd worden zelfs door mensen die René niet meer kennen. Wie zegt Uilenspiegel, denkt aan (de franstalige) Charles De Coster.

Op een beurs van oude boeken kocht ik: *"De legende en de heldhaftige vroolijke en roemrijke daden van UILENSPIEGEL en LAMME GOEDZAK in Vlaanderenland en elders. Door Charles De Coster. In het Vlaamsch vertaald door Richard DELBECQ (voor het proza) en René DE CLERCQ (voor de liederen). TWEEDE DRUK. Met 22 platen van Jules Gondry. - AMSTERDAM - S.L. Van Looy 1914"*.

Op die beurs stond naast mij de schrijver-dichter en Uilenspiegelkenner W. Spillebeen. We wisselden enkele woorden over het boek. Willy Spillebeen vertelde mij dat de eerste vertaling van de gedichten niet van René De Clercq was. *"De vertaling van de gedichten door René De Clercq was stukken beter dan de eerste"* verzekerde hij mij. Nu ja, ik zou het boek toch gekocht hebben wegens de naam van De Clercq. Eigenlijk kende ik dat aspect van onze dorpsgenoot nog niet en waarschijnlijk velen nog niet. Daarom even de schijnwerper op dit werk. Uit deze tweede druk haal ik een paar vertaalde gedichten: (blz 359 en 369)

Jan Dhaluin

De asch klopt op mijn hart.
De beulen kwamen, sloegen
Met dolk en vuur, geweld en zwaard.
Vuil geld betaalt den vuigen spioen.
In stêe van deugden, liefde en geloof,
Heerschen verklikking en wantrouwen.
De slachters dienen geslacht.
Slaat op de krijgstrom.

Leve de Geus! Slaat op de trom.
De Briel is aan ons.

Hertog van Alva, bloedhertog,
Zie kramen, en winkels gesloten,
Zie brouwers, bakkers, kruideniers,
Weigrend te venten om niet te betalen.
Wie groet u langs den weg?
Niemand. Voelt ge als een mist van pest
Haat en smaad U omringen ?

.....

Midzomermarkt

Voor de vierde maal zal de Stichting René De Clercq op 18 juni deelnemen aan de jaarlijkse midzomermarkt van het plaatselijk NCMV. Deze markt is in de loop van de jaren uitgegroeid tot een gezellige namiddag waarnaast mooi verzorgde winkels ook heel veel marktkraampjes in het straatbeeld opduiken. Een aantal Deerlijkse verenigingen zorgen voor allerhande eendagscafeetjes en hopen vooral dankzij de verkoop van Wortegemsen hun kas te spijzen. Voor de ontspannen sfeer zorgen de 10 muzikale groepen en tenminste als het mooi weer is, de duizenden aanwezige toeschouwers.

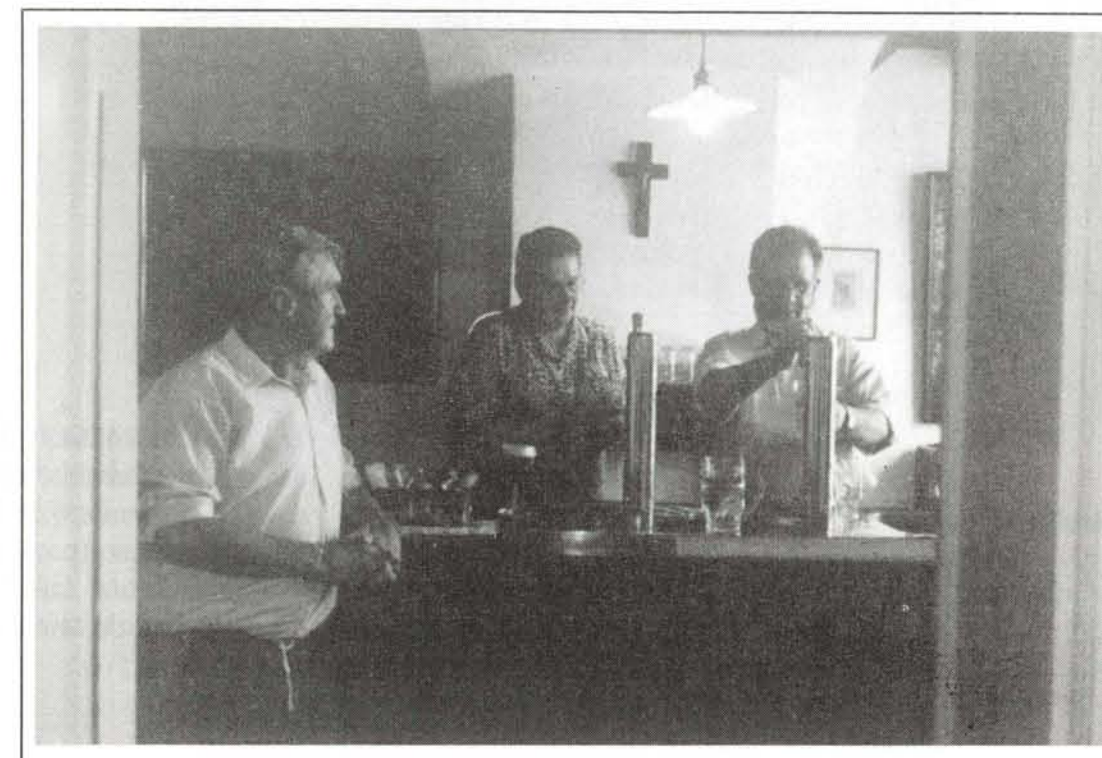
Op die zondag wordt het geboortehuis van René De Clercq steevast omgebouwd tot estaminet "Het Damberd" en sluit het museum voor éénmaal zijn deuren. Hiermee willen we terugkeren naar het jaar 1877, geboortjaar van onze dichter, waar vader Charles en moeder Pauline op deze plaats een café openhielden.

Net zoals toen tappen wij achter een prachtige authentieke toog grote pinten bier voor de mannen en zorgen wij tevens voor koffie en zelfgebakken taart voor de vrouwen. Elk jaar zijn er oude volksspelen zoals teerlingbak, vogelpik, toptafel, tonspel, sjoelbak, enz. die door jong en oud druk beoefend worden. De gehele namiddag wordt feestelijk opgeluisterd door een muzikaal ensemble. Verleden jaar was dit de groep Tamboer en een beter orkest in het kader van dit oude café konden wij ons nauwelijks indenken.

Ook dit jaar zijn wij er opnieuw bij! Wij rekenen vooral op een zonnige dag en hopen dat wij van het organiserend comité opnieuw de groep Tamboer toegezegd krijgen.

Voor de rest zorgen onze vele vrijwillige medewerkers... en we hopen dat u op zondag 18 juni eens in het estaminet "Het Damberd" een pintje komt drinken.

Arnold Vantieghem

800 kleuters vergezeld van 250 volwassenen bezoeken het museum

Vier jaar hebben we geprobeerd de kleuters van onze gemeente in het museum rond te leiden. Telkens volgde een evaluatie van de kleuterleidsters. Na die vier jaar voelden wij ons gesterkt om ons educatief pakket aan te bieden aan alle scholen van de randgemeenten van Deerlijk. De maand november, met daarin de week van de grootouders, leek ons de geschikste periode. We dachten veertien dagen "te spelen" met een dertigtal klassen van de 70 derdekleuterklassen der randgemeenten.

Meer dan 50 kleuterleidsters reageerden positief op ons voorstel. Na rijp beraad hebben we 40 klassen laten komen. Een vijftiental hebben we op een wachtlijst voor volgend jaar moeten plaatsen.

Wat doe je met kleuters in een museum? Geen rondleiding maar een stukje verteltheater met een oma, opa en twee nonkels die het leven van onze (over)grootouders vertellen. We vertelden ook over de "liedjesmaker-dichter" René De Clercq die in het huisje geboren werd waar nu zijn museum is. Een moeilijk woord: museum? Een gebouw waar oude en/of mooie dingen bewaard worden. Een kleuter zegde dat zijn mama in een 'museum van stenen uit de grond' (archeologisch museum) werkt.

Oma Mieke en opa Jan waren verkleed. Nonkels Arnold en Hugo bleven eigentijds. Een "opvoering" duurt 70 minuten. We speelden maximum 4 maal per dag, elke weekdag van 8 tot 29 november. De ene klas ging buiten en de andere stond al klaar om precies hetzelfde te beleven. In het verteltheater veranderen we zevenmaal van locatie (buiten, woonkamer, keuken, toilet, bakoven, museumruimte en werkkamer).

Een schitterend succes. We kregen brieven, niet alleen met dankwoorden, maar ook met gelukwensen. Kindertekeningen, geschreven reacties van kleuterleidsters en directies.

Sommige juffen wilden al reserveren voor volgend jaar. De WTV (West-Vlaamse regionale TV) kwam filmen en zond een boeiend interview uit met kleuters en grootouders. Ook de plaatselijke kranten schreven over het bezoek.

Voor oma Mieke, opa Jan, nonkels Arnold en Hugo was het ongelooflijk lastig, een krachttoer. Zij slaagden erin de luidruchtige en wispelturige kleuters ademloos te doen luisteren. Het was nog boeiender wanneer er enkele grootouders meekwamen: dan haalde nonkel Hugo zijn accordeon boven en liet de grootouders 'Tineke van Heule' zingen voor de kleuters die met open mond luisterden. Een omgekeerde wereld, want kleuters zingen voor grootouders, niet omgekeerd !

Alle kleuters kregen een tekening met een gedichtje van De Clercq over een hondje of een konijntje en voor de ouders een passende folder met de uitnodiging om het museum te bezoeken.

TOEKOMST.

Verteltheater in plaats van een rondleiding: een formule die werkt!

Het onderwerp "hoe leefden onze (over)grootouders" (en ook de vader van René De Clercq) past zeer goed in het onderwijsprogramma van de maand november.

Maar... wat doen we als een van de hoofdspelers vier dagen met griep te bed ligt?

En wat binnen 10 jaar ?

Je hoeft geen fan te zijn van René De Clercq, noch van musea.

- Vertel je graag ?
- Kan je vlot omgaan met kleuters ?
- Ben je in november 2000 enkele dagen vrij ?

Ons voorstel: (zonder enige verplichting)

- vraag de video-opname en tekst om dat rustig eens te bekijken en te lezen.
De tekst hoef je niet letterlijk van buiten te kennen, alleen de inhoud is zeer belangrijk.
 - in november kom je enkele keren kijken... en je probeert het ook !
- De huidige ploeg van vier personen was voor mekaar: souffleur, regisseur, decorplaatser en tussen de 'optredens' zorgden we zelfs voor koffie of thee voor mekaar.

Blinkende kinderogen en een echte vriendenkring, dat krijg je terug!

Neem contact met Arnold Vantieghem (056/70.59.06) of Jan Dhaluin (056/72.86.70)

Doe het nu, vandaag nog...

Kapelaan Verschaeve

Het einde van de jaren 1900 heeft blijkbaar een golf van biografieën ontketend... De figuur van Cyriel Verschaeve (1873-1949) mocht gewoon niet ontbreken tussen de belangrijke actoren van de 20ste eeuw. Verschaeve blijft controversieel en roept tot vandaag hartstochten op. Zijn levenswandel en ideologische evolutie zijn bijzonder leerzaam en illustratief om de belangrijkste (radikaal-katholieke) component van de VB en de ontstaansgeschiedenis van het VN te kunnen begrijpen. Het is dan ook de buitengewone verdienste van Romain Vandschoot om in 'Kapelaan Verschaeve' (Lannoo 1998, 489 blz.) dit buitengewoon ingewikkeld kluwen zeer bevattelijk en volledig weer te geven. Toch vergde het mij maandenlang volgehouden en geconcentreerde lectuur om het werk door te lezen. Het bleef hoe dan ook boeien. In volgend bestek zullen we proberen uit dit ganse verhaal frappante gelijkenissen en tegenstellingen tussen de tijdgenoten-literatoren Verschaeve en De Clercq te duiden.

Het eerste raakpunt tussen beiden is dat ze op het college Saint-Joseph te Tielt belanden: De Clercq als collegestudent (1890-96) en Verschaeve precies vanaf 1896 als piepjong leerling. De biografie geeft ons een goed beeld van het collegeleven in die tijd: leerprogramma's, lerarencorps, leerlingen enz. Zo heeft principaal Jules De Berdt op beiden een sterke indruk nagelaten. Eens te meer valt het Franse karakter van de colleges op. Veel leeren prijsboeken komen gewoon uit Frankrijk. Literatuur en geschiedenis waren op Frankrijk en niet op België gericht, hetgeen niet alleen frustraties op louter taalvlak met zich meebracht, maar ook een soort verstoting-ontkenninggevoel t.o.v. het eigen land: België. Vlaanderen fungeerde toen in de katholieke kringen als een deel van België en de antithese tussen beide was nog bijlange niet aan de orde! Er heerst eerder een anti-Franse dan een antifrancofone stemming en het voornaamste tegengif heet Rodenbach.

Wel erg verschillend zijn De Clercq en Verschaeve in het absorberen van de moderniteit. Rerum Novarum (1891), christen-democratie, arbeidersbeweging en Daensisme gaan zo goed als voorbij aan Verschaeve. Hij blijft 19de-eeuwer en situeert zich volkomen in een bepaald antimodernistisch denken waar men al deze zaken gewoon aanvaardt omdat ze zo door God gewild zijn. De Clercq laat zich met volle teugen in met de nieuwe denkrichtingen die gemeen hebben dat ze mistoestanden willen en kunnen veranderen. Verschaev-

ves nationale literatuur situeert zich in de mythologie (zijn soldatenliedjes tijdens WO I zijn bv. weinig bruikbaar). De Clercq oeuvre van vóór en tijdens WO I ademt verontwaardiging uit en roept op tot verzet. Zijn nationale gedichten zijn bruikbaar, praktisch en meer democratisch gericht. Ze evolueren naar bondigheid. Ze zijn kortom modern.

Nauw aansluitend bij het vorige is de rol van de godsdienstbeleving. Verschaeve is als priester uiteraard katholiek in hart en nieren. In zijn visie is alles door God voorbeschikt en heeft die bovendien met alles een bedoeling. In alles ziet hij cycli van schepping, zondeval en verlossing. Zelf is hij als dichter en als ziener door God uitgekozen. Eén punt ligt hem moeilijk en zal hem regelmatig in aanvaring drijven met zijn kerkelijke oversten nl. dat Vlaanderen voor hem een door God geschapen natuurgegeven is en België daarentegen een onnatuurlijke constructie. In Verschaeves visie buigden de bisschoppen, door zich in België in te passen, voor de wereldlijke macht waardoor hij zich op dit punt niet gebonden voelt. Ondanks dit voortdurende, latente spanningsveld proberen zowel Verschaeve als de kerkelijke overheid mekaar zoveel mogelijk te ontzien. De jonge student De Clercq wordt door zijn moeder als een toekomstig priester gezien. Wanneer hij in 1896 de collegemuren achter zich laat en in Gent geconfronteerd wordt met andersdenkenden begint een levenslange evolutie waarin religie echter steeds een belangrijke plaats inneemt. Vanaf zijn Hollandse periode (1914 en volgende) wordt de afstand tegenover de Roomse Kerk steeds groter. In losse gesprekken rond het jaar '20 met Frederik van Eeden die op dat moment naar het katholicisme neigt, argumenteert De Clercq tegen. Gedurende de jaren '20 winnen een persoonlijke zonnecultus en het protestantisme (waarvoor hij muziek en bijbelspelen schrijft) aan belang.

Zowel De Clercq als Verschaeve ontdekken de Duitse vroegromantiek als een soort tegengif voor de Vlamingen tegen de hoger genoemde Franse ideologische hegemonie in België. Beiden lezen Goethe met een uitermate bewondering als gevolg en beiden worden ze rond de eeuwwisseling (niet samen) geselecteerd voor vakantiecursussen aan Duitse universiteiten (Verschaeve Jena, beiden Marburg). Voor hun latere houding en samenwerking met Duitsers is deze vroege beïnvloeding zeer belangrijk geweest.

De 2de Boerenoorlog (1899-1902) en 75 jaar België (1905) laten ons Verschaeve als een voorloper-Vlaams-nationalist kennen die een cultuurpolitieke eenheid Vlaanderen-Nederland-Zuid-Afrika koppelt aan een anti-Belgische houding waarmee hij dan omzeggens alleen staat binnen de Vlaamse Beweging. Typerend detail is de katholieke toekomst die hij voor Zuid-Afrika ziet o.m. als medestichter van een congregatie die de protestantse Boeren moet bekeren... De Clercq is rond de eeuwwisseling zoals velen geschandaliseerd door het roofzuchtige Britse imperiale optreden maar zal pas later echt in grootnederlandse zin belangstelling voor Zuid-Afrika krijgen. Intussen wint hij in 1905 de eerste en de tweede prijs in het nationale officiële concours uitgeschreven voor de beste lofgedichten over het jarige België!

Tijdens WO I situeren beiden zich letterlijk en figuurlijk aan verschillende zijden van het front. De afzetting van Antoon Jacob en De Clercq door koning Albert (okt. 1915) stelt Verschaeve voor een tactische keuze. De priester gelooft dat de oorlog een straffe Gods is voor Frankrijk en in veel mindere mate voor België (wegens het niet respecteren van het natuurrecht versus Vlaanderen). Uit het bloedoffer van de Vlaamse soldaten zal er zuiverheid komen m.a.w. Vlaanderen zal op eigen kracht zijn rechtmatige plaats binnen België

bekomen. Deze thesis straalt hij af op zijn soldaten-bewonderaars. Eigenlijk strooien de activisten hier roet in het eten, toch wijst hij hen niet af. Hij beseft wel dat de Vlamingen zelf niet rijp zijn voor het activistische experiment. Toch zal hij later als getuige à décharge optreden in het Bormsproces met de prachtige omschrijving van het begrip verraad als 'het verzaken van een hogere waarde voor een lager doel'.

Reeds vele jaren voor WO I groeit een Verschaevecultus waaraan de dichter zelf discreet meewerkt. Zijn artikels onder diverse schuilnamen (Zeemeeuwe, Oorda e.a.) in verschillende tijdschriften voor WO I geven jonge flaminganten in moeilijke kwesties richting en houvast. Deze rol van onafhankelijke en gezaghebbende autoriteit groeit verder in de pastorie van Alveringem tijdens WO I. Tijdens het interbellum en WO II blijft Verschaeve voor velen de ziener die de bakens uitzet langswaar de VB verder moet. De Clercq fungeert meer als propagandist voor bepaalde gedachten. Zijn 'Noodhoorn' wordt vanaf de jaren '20 wel een soort cultobject maar De Clercq zelf is niet echt een cultfiguur.

In 1936 krijgen beiden (De Clercq postuum o.m. op voorspraak van zijn oude vriend Jacob) samen met Streuvels de Rembrandtprijs in Hamburg (volgens mijn moeder die samen met haar zus bij Streuvels en Verschaeve ging om praktisch af te spreken, was Streuvels eerder koel en Verschaeve vriendelijk tot uitbundig t.o.v. De Clercq). In deze periode neemt men in Duitsland o.m. via sterke belangstelling voor de cultuur in Vlaanderen de draad van de Flamenpolitiek weer op. Thans - uiteraard - vanuit de nationaal-socialistische ideologie. In zijn laatste levensjaren was De Clercq een graag geziene gast in Duitse culturele kringen die later in het nationaal-socialisme zouden integreren. Het blijft natuurlijk koffiedik kijken hoe hij zou gereageerd hebben op deze ideologie aan de macht. Verschaeve die in de late jaren '20 van het democratische verkiezingssysteem niets meer voor Vlaanderen verwachtte had toen contact met grosso modo dezelfde kringen en raakte gaandeweg meer en meer in het Duitse web verstrikt. Zijn droom is om zijn eigen oudmodische katholieke visie te integreren in het nationaal-socialisme. Hij werkt één en ander uit, maar zowel de Kerk van toen als het Derde Rijk zien dit ideologisch niet zitten.

Opvallend is dat Verschaeve en De Clercq mekaar zeer zelden ontmoet hebben. Vóór WO I zou dat gekund hebben op één of andere herdenking bv. de Rodenbachherdenking (1909) of de Verriestherdenking (1913). Tijdens de "Grote Oorlog" en nadien is er een scheiding door omstandigheden. Briefwisseling tussen beiden is mij onbekend. Uit 'Kapelaan Verschaeve' leren we dat ze mekaar gesproken hebben op een Gezelleherdenking te Amsterdam (2 mei 1930) waar Verschaeve als gastspreker optreedt.

Hoewel beiden Vlaamse voormannen en literatoren uit dezelfde periode zijn vallen manifeste verschillen tussen beiden op. Deze aspecten kan je uit Romain Van Landschoots Verschaevebiografie halen die m.i. een meesterwerk of beter gezegd een levenswerk geworden is. De auteur is decennialang een prominent medewerker geweest aan 'Verschaevi-ana', een jaarboek over de priester-dichter. Van bewonderaar heeft hij gaandeweg een gezonde afstand t.o.v. zijn idool gevonden. De synthese van empathie en wetenschappelijke, afstandelijke benadering (de auteur werd geadviseerd door tophistorici nieuwste geschiedenis van de RUG) geeft aan 'Kapelaan Verschaeve' een surplus tegenover andere moderne biografieën. Jarenlang engagement en belangstelling worden hier op een sublieme manier verzilverd.

Joost Vandommele

Modest Huys en Frits Van den Berghe

Onlangs waren er overzichtstentoonstellingen van twee goede bekenden van René De Clercq: In het Museum van Deinze en de Leiestreek: Modest Huys (1874-1932) en in het Provinciaal Museum voor Moderne Kunst te Oostende: Frits Van den Berghe (1883-1939). Beide schilders vallen moeilijk te vergelijken. De intellectueel Van den Berghe zocht en vernieuwde gans zijn leven qua technieken en stijl. Zijn werk geeft de polsslag van de veranderende tijden. Huys blijft bij het vooroorlogse impressionisme (zoals bv. Adri Pieck) en schildert op rustgevende wijze de Leiestreek, het vlasbedrijf en volkstaferelen en geeft ons een goed beeld hoe het er toen moet uitgezien hebben. Beide levensvisies zijn complementair en het heeft weinig zin ze tegen mekaar uit te spelen. In kort bestek willen we hier enkele raaklijnen met het leven van René De Clercq schetsen.

Waarschijnlijk heeft De Clercq Modest Huys leren kennen via kringen van Emile Claus en Cyriel Buysse toen hij als atheneumleraar in Gent werd aangesteld (1906). Het is best mogelijk dat hij via collega-leraars en/of Karel Van de Woestijne, Van den Berghe leert kennen. Vóór WO I is de belangstellingsfeer van dichter De Clercq en schilder Huys gelijklopend. Het verwondert dus niet dat Huys De Clercqs roman *Het Rootland* (1912) illustreert en hem portretteert met de Leielanden als achtergrond. Zoals bijna alle lokale schilders zijn Huys en Van den Berghe betrokken bij de decoratie van de Gentse wereldtentoonstelling in 1913 (Van den Berghe schildert mee aan de koepel van het groot paleis) terwijl De Clercq agiteert tegen het francofiele karakter van het gebeuren. Later in 1913 zal Van den Berghe zijn gezin verlaten om met actrice Stella Van de Wiele in de VS een nieuw leven te beginnen. Net voor WO I keren zij naar België terug en vluchten vóór de inname van Gent, net als De Clercq en Huys naar Nederland (deze laatste zou in maart '15 terugkeren). Vermoedelijk heeft het voorbeeld van Van den Berghe e.a. De

Clercq geïnspireerd om een buitenechtelijke liefde te riskeren. Beiden hebben een dochter van het geboortjaar 1906. Ze raken later sterk bevriend en delen dezelfde gevoelens van verstoting en bewondering voor hun vader. Van den Berghe werkt met teksten en tekeningen mee aan de Vlaamsche Stem en illustreert De Clercqs bijbelspel *Tamar* (1917). Terwijl De Clercq als conservator van het Wiertzmuseum aangesteld wordt, benoemt het activistisch bestuur Van den Berghe als bureauchef in het ministerie van onderwijs, kunsten en wetenschappen. De Raad van Vlaanderen koopt een doek van Huys en deze stelt tentoon in een Vlaamsgezinde kring in Brussel waardoor hij last krijgt na de oorlog. Op 27 oktober 1919 wordt Van den Berghe door de Gentse gemeenteraad afgezet als leraar aan de academie. De Clercq was al in 1915 afgezet en zou op 17 april 1920 bij verstek ter dood veroordeeld worden. De Clercq richt te Bussum kunsthandel 'de Blauwvoet' op waar hij werken van Vlaamse kunstenaars aanbiedt en zijn eigen werk en de Vlaamse zaak promoot. Zowel Huys als Van den Berghe leveren werken voor de openingstentoonstelling op 20 november 1919. De verkoop loopt aanvankelijk goed, maar als de eigen vriendenkring uitgeput is, blijft De Clercq met menig werk zitten... In deze periode schildert Van den Berghe De Clercq individueel, aan de piano en als centraal figuur in 'de ballingen'. Mogelijk zou De Clercq reeds als eerste (1916) afgebeeld zijn op een expressionistisch portret door Van den Berghe. Deze keert eind '21, begin '22 naar België terug waar hij zich zoals Huys en vele anderen weer inpast.

Joost Vandommele

René De Clercq 2000?

Toen men onlangs Hugo Claus vroeg welke overlevingskansen hij zijn oeuvre in de toekomst toeschreef, antwoordde hij dat hij al heel gelukkig zou zijn indien tijdens deze eeuw één enkel iemand zich een paar brokstukken van zijn verzen zou herinneren om ze zijn geliefde in het oor te fluisteren... Wat een poëtische formulering is om erop te wijzen hoe broos en tijdsgebonden bekendheid en succes kunnen zijn. Reis eventjes terug in je eigen leven, draai de klok bijvoorbeeld een dertigtal jaren terug, en tracht bij jezelf op te roepen welke auteurs toen prominent de rekken van de boekhandels vulden... Het wordt ongetwijfeld een oefening die ons flink wat relativerend inzicht kan bijbrengen.

Zevenenzestig jaar na de dood van René De Clercq is het daarom misschien niet slecht even te peilen naar de duurzaamheidsfactor van zijn poëzie.

Poëzie, inderdaad, want ik ben ervan overtuigd dat zijn scheppend proza in wezen thans nog slechts een documentaire waarde heeft als studieobject, en niet als literatuur die een bredere kring lezers kan blijven aanspreken.

Rest De Clercqs poëzie dus. Rest er nog iets van zijn poëzie? Dat iets wat een kunstenaar verder doet leven, voorbij en buiten de handboeken over literatuurgeschiedenis?

Hier past m.i. een ondubbelzinnig positief antwoord. Werk van De Clercq duikt nog regelmatig op in hedendaagse bloemlezingen, mensen van heel diverse achtergrond blijven hem selecteren bij hun keuze uit de Nederlandse lyriek.

Als bewijs hiervoor wil ik slechts drie recente werken vermelden, ieder van hen belangrijk omdat het hier om bloemlezingen gaat met een ruime verspreiding.

* Sinds een aantal jaren publiceert uitgeverij Meulenhoff een vuistdikke verzorgde poëtische dagkalender, die telkens gedichten rond een bepaald thema groepeerd. De Clercq kwam hierbij in vroegere edities reeds tweemaal aan bod, en ook in de uitgave voor het lopende jaar 2000 is dat het geval.

Samensteller Hans Warren koos ditmaal als onderwerp "De dichters van de twintigste eeuw" en bedacht de Vlaamse en Nederlandse auteurs die zijn voorkeur wegdragen telkens met een gedicht op hun geboortedag. Zo komt René De Clercq hier op 14 november aan de beurt met zijn "Mijn kleen, kleen dochterke".

* Jozef Deleu's "Groot Verzenboek" is uitgegroeid tot een ware klassieker onder de bloemlezingen, en was in 1999 aan zijn 10de druk toe.

Deze ook letterlijk solide band betekent intens leesgenot voor iedere poëzieliefhebber: een werk dat ik ademloos voor mij zit uit te spellen, of waarbij ik mij er dikwijls niet kan van weerhouden er stukken uit voor te dragen al rondlopend in mijn kamer...

Bij de voorstelling van de nieuwe druk beklemtoonde Deleu dat hij bij iedere uitgave steeds strenger wordt in zijn selectie, en dat hij zonder veel mededogen gedichten wegsnoeit die zijn kritische toets niet langer kunnen weerstaan. Maar met "Mijn moeder" houdt De Clercq ook in deze editie stand. Een gedicht dat, als ik mij aan een voorspelling mag wagen, een "evergreen" zal blijven uit De Clercqs oeuvre.

* Een beetje een apart geval is "Tussen droom en daad", de bloemlezing die Eddy van

Vliet in 1998 publiceerde. Waar andere samenstellers in principe uiteraard hun eigen voorkeur laten meespelen in de keuze van de gedichten, is Van Vliet van een radicaal verschillend uitgangspunt vertrokken.

Hij heeft vele honderden andere bloemlezingen doorworsteld, en daarbij gewoon een statistiek aangelegd van de meest geciteerde gedichten. Dat resulteerde in, zoals de ondertitel vermeldt, de publicatie van "de 200 bekendste gedichten uit de Vlaamse poëzie van de Middeleeuwen tot nu".

Met zijn vier gedichten is René De Clercq daarbij een topscorer, als het even in sporttermen mag worden gesteld. Van hem lezen wij hier, "Mijn Moeder", "Gent", "Mijn kleen, kleen dochterke" en "Ik ben van den buiten".

Graag een voorzichtig besluit bij dit alles. Mensen die geboeid zijn door leven en werk van René De Clercq, zoals de actievelingen uit de Stichting, zijn zeker geen verblinde jans die alle zin voor proporties verliezen en hem willen uitroepen tot de grootste van alle Dietse dichters al te gader. Maar ik ben er persoonlijk van overtuigd dat De Clercq een blijvende plaats verdient in het pantheon van de Nederlandse dichters. Met één of drie of meer gedichten? Dat zal de toekomst moeten uitwijzen, maar heeft in wezen weinig belang. René De Clercq is nu reeds 2000 binnentreden.

Pol Van Caeneghem

MIJN MOEDER

Mijn moeder was een heilige vrouw -
o daar ligt blijdschap in dien rouw -
Mijn moeder was heilig, en rein, en zoet
als de melk van haar borst... O mijn moeder was goed.
En schoon, schoon oud! Niet één groef in haar wang,
haar ogen al ziel en haar woorden al zang!
Gij hoordet, gij zaagt haar, en vroegt, mijn vriend:
Ach, jongen, waar hebt gij zo'n moeder verdiend?
En toch, gij wist nog niet half wat zij deed
uit verborgen zorgen; hoe hard zij streed
in de nederigheid van haar weduwsmart
met een roos op 't gelaat en een doorn in het hart!
Haar kinderen schonk zij het brood uit haar mond,
tot het laatste bloed uit haar warme wond...
Mijn moeder... Zoete gedachtenis,
beheers wat er goeds in mijn leven is.

In Memoriam

GEERTRUIDA HENDRIKA CLASINA van ZIJVELD-van BRUMMELEN
Mevrouw van Zijveld-van Brummelen die ons zo dikwijls hartelijk in haar huis ontvangen heeft, is niet meer. Telkens wij naar Maartensdijk gingen waar René De Clercq tot 1982 zijn laatste rustplaats had, brachten wij een bezoek aan de familie van Zijveld. Zij was innig bevriend met "zus" Adri Pieck. René De Clercq is bij de Piecks gestorven, in wier familiegrond hij werd begraven. Wij woonden met pijn in het hart de uitvaart bij. Dat zij ruste in vrede.

HUGO DEFRAEYE (1940 - 1999)

Hugo Defraeye is plots thuis overleden, in de volle kracht van zijn leven. Enkele weken eerder was hij nog druk bezig in het museum tijdens de midzomermarkt. Verslagen, zoekend naar de gepaste woorden, kunnen we alleen maar zeggen "Dank je, Hugo, voor al wat je voor de Stichting deed. Moge Arlette, je echtgenote, de nodige sterkte krijgen".

*Al hoorde ik eerder
van de weg die elk moet gaan,
onvermijdelijk,
gisteren had ik niet
gedacht dat het vandaag
al zou zijn. (A.N.)*

LIEVE DONCK

Mevrouw Lieve Donck, echtgenote van Lieven De Clercq, oudste kleinzoon van René en lid van onze Stichting, ging heen na een jarenlange strijd tegen een fatale ziekte. Geboren te Roeselare op 17 juni 1936 en woonachtig te Kortrijk is zij overleden in het H.-Hartziekenhuis te Roeselare op 19 september 1999.

*"In de herfsttijd van het leven nam zij afscheid van wie haar lief en nabij was.
Gedragen door verzorgende handen keerde ze terug naar de Kern van alle dingen".*
Mevrouw Lieve Donck blijft verder leven in onze herinneringen.

Help ons zoeken

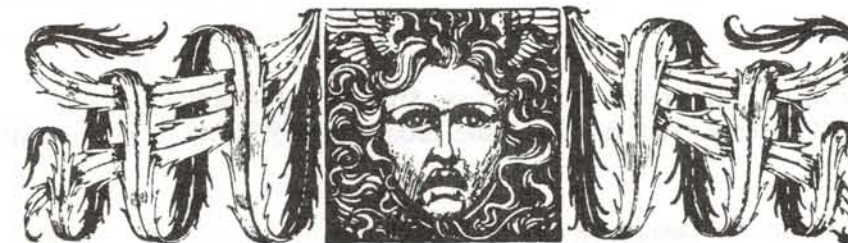
In ons archief ontbreken nog enkele werken van René De Clercq.

Wij zoeken:

Gedichten, Jules Vermaut, Kortrijk, 1896, 67 p.
Halewijns Straf, A. Siffer, Gent, 1898, 20 p.
Echo's, A. Siffer, Gent, 1900, 131 p.
Ideaal. Een sonnettenkrans, A. Siffer, Gent, 1900, 60 p.
De internationale roeiwedstrijd te Terdonck, Sevens, Gent, 1900.
Liederen voor 't Volk, V. Delille, Maldegem, 1903, 143 p.
Halewijn, Opera in drie bedrijven en vijf taferelen, in *De Vlaamsche Gids* 2 (1906), 122-145.
De hoeven, drama in drie bedrijven, gebroeders Janssens, Antwerpen, 1913, 58 p.
Vaderlandsche liederen, Vlaamsche Drukkerij, Anderlecht, 1917, 40 p.
Van aarde en hemel, vermeerdere uitgave, S.L. Van Looy, Amsterdam, 1924, 103 p.
A book of homage to Shakespeare to commemorate the three hundredth anniversary of Shakespeare's death, edited by Israel Gollancs, Oxford, 1916 (bevat een vertaald gedicht van De Clercq op p. 465).
Anthologia Belgon Poieton II, Hoi Phlamandoi, Athene, 1970 (bevat een vertaald gedicht van De Clercq op p. 64).

Wij zoeken ook tijdschriften waarin De Clercq publiceerde:

De Toorts (1916-1921).
De Vlaamsche Vlagge.
De Student, tijdschrift voor leerlingen aan Vlaamsche colleges (periode 1896).
Jong Vlaanderen, Katholiek Vlaamschgezind maandblad (begin jaar 1900 tot 1903?).
De witte kaproen, maandblad Gent (van november 1910 tot september 1914).
De Vlaamsche Stem, dagblad in Amsterdam (1915-1916).
De Noorderklok, jaargangen 1927, 1928, 1929.

Wij hebben nog te koop

HET LEVEN EN WERK VAN GRETHA EN ADRI PIECK

Gebonden boek, linnen kaft met goudopdruk,
216 pagina's, 360 illustraties waarvan 170 in kleur,
uitgegeven door de Stichting G. en Adri Pieck, met advies van Max Pieck

....ex. x 600=
(+ 120 fr. port)

!!! OPRUIMING !!!

RENE DE CLERCQ... UIT LIEFDE ALLEEN (200 fr. i.p.v. 400 fr.!!)

geïllustreerde biografie met tientallen foto's.

Prachtig kijk- en leesboek.

Voorwoord: André Demedts,

geschreven door G. DEPAMELAERE

....ex. x 200 ...=
(+ 100 fr. port)

DAGBOEK 1917-1920 DOOR A.F. PIECK

Herinneringen aan René De Clercq door Betty Pieck.

Samenstelling en redactie: Marcus van der Heide

....ex. x 400=
(+ 60 fr. port)

WENSKAARTEN VAN HET MUSEUM

Pakje van 5 wenskaarten met afbeeldingen van het museum

Getekend door Ives De Roo

....ex. x 200=
(+ 40 fr. port)

WANDELPAD RENE DE CLERCQ

....ex. x 80=
(+ 35 fr. port)

EEUWIGDURENDE NATUURKALENDER

Herman Vandommele, schoonzoon van René De Clercq geeft zijn zesde, bijgewerkte en in de nieuwe spelling, eeuwigdurende natuurkalender uit. Deze kroniek houdt geen rekening met de namen van de dagen en beschrijft zo nauwkeurig mogelijk wat er rond een bepaalde datum gebeurt: weerspreuken, bladvorming en bloei van de bomen, planten en bloemen, vogeltrek, seizoenen en daglengte. Iedere maand het normaal aantal dagen en uren zonneschijn, regenmist- vorst- en sneeuwdagen volgens het KMI te Ukkel en De Bilst. Kortom een schat aan wetenswaardigheden. Prijs 590 fr. + port. Te bestellen bij de Stichting.

Er zijn ook bibliofiele exemplaren, voorzien van een opdracht. Prijs + port: 790 fr.

Meer inlichtingen bij: Herman Vandommele, Sparrenhofstraat 140/2, 9100 Sint-Niklaas.

Betaal fr. op rekening nr. 463-5147011-71 van Stichting René De Clercq, Vichtesteenweg 15, 8540 Deerlijk. Voor het buitenland gironr. 000-1657775-45. U ontvangt deze boeken en wenskaarten.

Ik wens een factuur in exemplaren met de volgende tekst

Richt uw bestelling aan:

Stichting René De Clercq vzw, Vichtesteenweg 15, 8540 Deerlijk